

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste kesk-
ühingu väljaanne.

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
Poolaastas . . . . . " 1.—

**Üksik number
15 senti.**

Ilmub 1—2 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudteelaodes, riigi- ja omavalitsusteenijate keskliitu kuuluvate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetuse ja talituse:

Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon, Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülj . . . Kr. 30.—
Pool lehekülge . . . " 15.—
Veerand . . . . . " 7,50
Kaheksandik . . . . . " 4.—
Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 10

20. novembril 1929 a.

VI aastakäik

SISU: Arstiabi olgu tasuta. — Miks lagunes praegune riigiteenijate keskliit? — Raudteelaste esindajate riigiteenijate keskliidu saadikutekogust lahkumise põhjustest. — Vabateenija ei olegi riigiteenija? — Riigiteenijate kodanikuõigused. — Raudteelaste keskühing organiseerimise töö. — Ülevaade raudteelaste keskühingu tegevusest. — Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühingu tegevusest. — Sõgedus, või . . . — Kõlab kui anekdoot. — J. Vokk'i 25 a. ametijubel. — Hollandi raudteelaste kongress. — Mitmesugust. — Joonealune: Pudemed ühe kutsetegelase mälestuskogust.

Arstiabi olgu tasuta.

Iga seaduseandliku akti eesmärgiks peab enne kõike olema püüe luua parandusi senise olukorraga võrreldes; ta peab tähendama progressi. Meie seaduseandjad näikse kahjuks olevat vastupidisel arvamisel. Kümme aastat on kõik riigiteenijad riigilt saanud tasuta arstiabi. Teisiti pole see riigiteenistuse eest maksetavate palkade juures mõeldavgi. Need palgad võimaldavad hädavaevalt elu endal ja perekonnal sees hoida, mingisuguste muude tarviduste rahuldamisele ei luba nad mõeldagi. Tõusva elukalliduse tõttu on needki viletsad palgad kord-korralt veelgi viletsamaks muutunud. Ometigi on meie seaduseandjad leidnud, et nüüd on kätte jõudnud paras silmapilk riigiteenija seisukorra veel enam halvendamiseks, veeretades osale neist tunduva protsendi arstiabi kuludest, teise osa (aju-

tised tööpõud) aga hoopis ilma toetuseta jättes. Niisugune samm tähendaks isegi rahuldavate palgaolude juures suurt tagurpidiminekut sotsiaalseadusandluse alal. Meie oludes on ta aga tagasihoidlikult öeldes äärmiselt mõtlematu ja oma lõpp-effektis kindlasti riigile kahjulik.

„Side“ veergudel on korduvalt ja küllalt põhjendatult näidatud, et praeguses olukorras võimata on arstiabi kuludest midagi riigiteenijate peale veeretada. Kannataksid selle all peamiselt ja kõige rängemini just need riigiteenijad, kelle olukord ilma selletagi kõige raskem — perekondadega, eriti lasterikaste perekondadega riigiteenijad. Kõik seni toodud väited kuritarvitustest arstiabi kasutamisel ja kulude piiramise vajadusest ei kannata mingisugust tõsist arvustust. Esiteks po-

le neid keegi põhjendada katsunudki ja kuigi siin-seal ka mõned kuritarvitused ette tulnud, siis ei saa sellepärast veel tervet riigiteenijate peret karistada. See tähendaks ju sedasama, kui hakataks kõigi postiametnikkude palka vähendada sellepärast, et üks või teine kirjakandja oli kirjadest raha või muid väärtasju kõrvaldanud. Kuritarvituste vastu tuleb ja võib võidelda, ilma et vaja oleks karistada tervet riigiteenijate peret. Asi seisab aga selles, et kuritarvitusi tegelikult nii vähe ette on tulnud, et paremaks peetakse neist üldiselt rääkida, ilma et konkreetselt näidataks, kus ja kuidas kuritarvitused sündinud. „Sides“ on samuti juba näidatud, et kulude suuremine sugugi ei ole tingitud kuritarvitustest või liialdustest, vaid peamiselt sellest, et meil riigiteenijate vanuslik ja perekondlik koosseis muutub. Riigiteenijad muutuvad keskmiselt vanemaks, sest riigi algaastail koosnesid paljud ametkonnad pea eranditult või vähemalt suurelt osalt noortest inimestest. Need on nüüd vanemaks läinud, on omale perekonnad soetanud. Mõlemad asjaolud aga tõstavad suuresti tarvidust arstiabi järgi; eriti viletsaist palgaoludest tingitud alatoitluse ja võimatute korteriolude tõttu.

Sundides nüüd riigiteenijaid kandma osa arstiabikuludest, jääb arst just seal kasutamata, kus teda kõige rohkem vaja. Tagajärjeks on laste suur surevus

või vähemalt elujõuetus ja noorte pensioonäärde arvuline tõus. See kõik muudab loodetud kokkuhoiu kindlasti enam kui problemaatiliseks.

Kõik asjaolud lasevad aga paista, et siin kokkuhoidu kui niisugust ei taotle tagi, vaid hoopis proosalisemaid asju. Omavalitsuste esinduskogude valimised on lähedal ja häälte püüdmiseks on ometigi vaja mingisugust sööta. Riigiteenijakond on varemgi niisuguse sööda osa pidanud mängima, miks ei peaks ta selleks nüüdki kõlbama. Seda enam, et demagoogilise kihutustööga rahva meeleolu riigiteenijate vastu küllalt kuumaks on köetud. On aga asjaolud nii, siis ei maksa muidugi mingisugused asjalikud argumentid ja tõendused midagi. Siis jääb riigiteenijail üle vaid endale märkida, kes on need, kes nii vastutamatu kasutavad oma volitusi ja sellest siis ka omad järeldused teha; mitte aga ennast enam petta lasta valimiste eel tehtavatest ilusatest sõnadest ja lubadustest. Riigi- ja omavalitsusteenistus on küllalt suurele arvule kodanikest ülespidamise allikaks, et need võiksid sundida poliitilisi erakondi arvestama ka nende õigustatud huvidega. Igatahes on täiesti selge, et praeguses olukorras juttugi ei või olla riigiteenijate teenistustasu vähendamisest. Arstikulude riigiteenija peale veeretamine on aga sisuliselt teenistustasu vähendamine.

Riigiteenija.

Miks lagunes praegune riigiteenijate keskliit?

Juba kaks aastat kestab püsiv lagunemisprotsess riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidus. Algas see 1927 a. lõpul õpetajate liidu lahkumisega. Selle nii arviliselt kui vaimliselt tugevama organisatsiooni eemaldumine andis keskliidule esimese surmahoobi, sest selle vanade ja vilunud kutsetegelaste asemele asusid keskliidu tegevust juhtima poliitilised õnnekütid.

Õpetajaile järgnes peagi riigiteenijate Tartu ühing, mis samuti oli aktiivsemaid ja tugevamaid organisatsioone riigiteenijate peres. Edasi löid oma keskorganisatsiooni omavalitsusteenijad ja jäid ka keskliidust eemale. Lõpuhoop anti aga keskliidule pühapäeval 20 okt. s. a., kus saadikutekogu koosolekult lahkusid viimased kaks suuremat organisatsiooni — raudteelaste keskühing ja riigiteenijate

Tallinna ühing. Loomulikult järgneb sellele ka lahkumine keskliidust üldse. Sellelega on keskliit kui niisugune sisuliselt oma olemasolu lõpetanud, sest jäänud on sinna ainult postija metsateenijad, kumbki umbes 1000 liikmega ja mõned väiksemad organisatsioonid, mis enam nimeliselt kui tegelikult olemas, kokku umbes 1000—1500 liikmega. Nii on kahe aastaga jõutud nii kaugele, et organisatsioon, mille seljataga oli üle 12.000 liikme, on kokku kuivanud 3000—3500 liikme peale.

Niisugune lagunemine on sedavõrt tõsine ja mõtlemapanev nähtus, et igä riigi- ja omavalitsusteenija õigustatud ja kohustatud on küsima: millest on see lagunemine tingitud?

Keskliidus võimulolev kildkond püüab

seda seletada sellega, et lahkunud organisatsioonide tegelased püüdvat koondada riigiteenijaskonda sotsialistide rüppe. Et see praeguses keskliidus neile aga ei õnnestuvat, siis püütavat selleks luua uut koondust. Paraku unustatakse aga selle juures ära, et kõik need lahkulööjad enne praegusi õnnekütte keskliidu tegevust juhtisid ja kurja undki einäinud eikeskliidu, veel vähem riigiteenijaskonna koondamisest mõne poliitilise erakonna hõlma alla. Küll aga oskasid nad aastaid kestnud pineva tööga viia keskliidu nii kaugele, et ta oli sõna tõsisel mõttes keskliit, kellega kui niisugusega arvestati, kelle arvamisi ja soove tõsiselt võeti ja kaaluti, kelle esindajatega niiviisi ümberkäimise mõtetki ei võinud tekkida, nagu see kahjuks praeguse keskliidu esindajatega sünnib. Kõige selle tõttu võis ja suutis keskliit siis ka paljudi korda saata riigiteenijate olukorra parandamiseks ja kindlustamiseks.

Tagurpidimine ja lagunemine keskliidus algas aga kohe pärast seda, kui tööerakonna leeris otsusele jõuti, et niisuguse suure ja mõjurikka organisatsiooni oma võimu alla saamine võiks ehk kuidagi aidata elu sees hoida hingevaakual tööerakonnal. Ja silmapilgust peale, kus selle otsuse teostamiseks keskliidu ümber hakkasid oma intriigide võrke punuma tööerakondlased Martens, Kallman ja Ko, algas ka lagunemine keskliidus.

Nagu algul tähendatud, ei kannatanud esimesena seda intrigeerimist välja õpetajad, sest mingisugusest tõsisest kutsetööst ei võinud niisuguses õhkkonnas enam juttugi olla. Lahkudes deklareerisid nad otsekohe, et nad nõus on jälle ühes töötama, kui lõpetatakse intriigid ja asutakse tõsisele kutsetööle. Nüüd on õpetajad juba kaks aastat keskliidust eemal olnud ja kahju pole nad sellest kindlasti mitte saanud: nad on saanud rahulikult töötada ja on oma huvisid igatahes paremate tagajärgedega osanud kaitsta, kui seda oleks suutnud teha praegune keskliit. Pole nad viidud ka sotsialistide, veel vähem tööerakonna rüppe, kuigi viimane sealgi oma intriigide katsesarved välja sirutas, vaid on jäänud sama apoliitilisteks kui varemgi.

Keskliidus aga keesid intriigid seda energilisemalt edasi. Et kõigi suuremate organisatsioonide juhtimist ei õnnestunud tööerakondlaste kätte koondada, siis hakati omale enamust ja seljatagust kindlustama nende lõhkumise kaudu. Üksikud riigiteenijate liigid ei suutnud alati kõiki küsimusi vaadelda ja käsitada terve riigiteenijate pere seisukohalt, vaid nõudsid enda huvide esiletõstmist. Loomulikult leidsid niisugused liig egoistlikud soovid vastuseismist keskorganisatsioonides, kes kõigi liigete huvisid ühtlaselt peavad esindama, kes küsimusi kaaluma ja otsustama peavad riigiteenijaskonna kui teraviku seisukohalt. Need vasolud kasutatigi nüüd ära. Mitterahuldatus allorganisatsioonid meelitati oma keskorganisatsioonidest lahkuma ja võeti nad siis iseseisvalt keskliitu vastu, kus nad müidugi nüüd sunnitud on endi vastuvõtjaid toetama, mis neile seda kergem, et keskliidu puudulik põhikiri neile pea samasuguse arvu häälil kindlustab, kui viis korda suuremale keskorganisatsioonile. Rääkimata sellest, et niisugune tegevus keskliidu põhikirjaga vastolus on, tähendab see otsekohest organisatsioonide lõhkumist. Ja seda ei kellegi muu, kui keskliidu poolt, kes nüüd veel julgeb teisi lõhkumises süüdistada.

Sama sihiga aeti ebamääraselt suureks ka keskliidu juhatus; tarvis oli ju koondada sinna võimalikult palju oma mõtteosalisi ja toetajaid. Loomulikult ei mänginud selle juures mingit osa isikute töövõime ja -oskus. Ja kui siis seegi juhatus kuidagi vastu võttis mõne otsuse, mis kooskõlas polnud tööerakondlike sihtidega, siis ignoreeriti seda lihtsalt ja tehti juhatuses seljataga, mis heaks arvati.

Arusaadavalt ei võinud niisuguse olukorraga enam leppida need organisatsioonid, kes väljas olid riigiteenijate, aga mitte tööerakonna huvide kaitsel. Sellepärast nõudsid raudteelaste keskkühing ja riigiteenijate Tallinna ühing möödunud kevadel peetud keskliidu saadikutekogu koosolekul, et erakonnapoliitika keskliidust kõrvaldataks, keskliidu juhatus töövõimeliseks muudetakse ja ta jälle riigiteenijate huvide teenistusse ra-

kendataks. Tööerakonna intriigid olid aga juba niivõrt vilja kandnud, et omale oli loodud kindel enamus, kes kõik olukorra parandamiseks sihitud ettepanekud maha hääletas. Paranduste nõudjad ei kaotanud siiski veel kõiki lootusi, sellepärast jäidi esialgu veel keskliitu edasi; loobuti ainult osa võtmast selle juhatuselt, sest ei võidud oma peale võtta kaasvastutust selles enamuses oleva tööerakondliku kildkonna tegevuse eest. Kahjuks osutusid need lootused petlikeks.

Saadikutekogus saadud võidust julgustatult, asuti nüüd riigikogu valimistel juba päris avalikult riigiteenijaskonna hääl püüdma tööerakonnale, kes pidi olema ainuke riigiteenijate kaitsja ja heategija. Kainestavalt ei mõjunud ka valimisetagajärgede külm duš. Varsti saadeti J. Kallmann omavalitsusteenijate kongressile Pärnu neidki oma poole võitma ja kui see ei õnnestunud, asuti jälle vana äraproovitud demagoogilise šotsialistidega ja internatsionaaliga kollitamise ning intriigid juure. Muidugi ei taha omavalitsusteenijad pärast niisugust „tervitust“ riigiteenijaist ja nende keskliidust enam midagi teada.

Kõige selle intrigeerimise ja võimuahtnuse kõrval ei jatkunud keskliidu juhatusel ei aega ega tahtet midagi tõsiselt teha riigiteenijate huvide kaitseks, kuigi eelmise valitsuse päevil olid mitmed võimalused — mis võibolla niipea ei kordu, — kus väga soodsaid tagajärgi oleks võinud saavutada; eriti õigusliku seisukorra parandamisel. Teisest küljest nõuavad aga praeguse valitsuse kõigile riigiteenijaile väga hästi tuntud sammud kõige tõsisemat valvelolekut riigiteenijate huvide eest. Et keskliidu juhatus seda väga arusaadavalt põhjusil teha ei tahtnud, iga viivitamine siin aga riigiteenijaile väga kalliks maksma võib minna, siis nõudsid raudteelaste keskühing ja riigiteenijate Tallinna ühing viibimatut keskliidu saadikutekogugu kokkukutsumist. 20. okt. s. a. kokkutulnud saadikutekogule esitasid nad siiskategoorilise nõudmise keskliidu juhatuse ümbervalimiseks, teatades, et nad selle nõudmise mitterahuldamises näevad

üldse tahte puudumist keskliidus valitseva olukorra parandamiseks ja sellepärast keskliidu edaspidisest tegevusest enam osa võtta ei saaks. Vastus oli eitav ja selle tõttu lahkusid nende esindajad koosolekult. Selge on, et sellele järgneda saab ainult lahkumine keskliidust, sest saadikutekogugu demagoogiline „läkitus“ nende organisatsioonide liigetele midagi muuta ei suuda. Ei lase end sellest eksitada raudteelased, veel vähem Tallinna ühingu ümber koondunud riigi keskasutuste ametnikud, kes asjade käiku paremini jälgida võinud ja hinnata suudavad, kui mööda maad laialipillatud posti- ja metateenijad, olgugi et just viimased keskliidu saamatu tegevuse all kõige rohkem kannatanud. Sellepärast ei jää meil üle muud, kui konstateerida, et mitte keskliidust lahkunud organisatsioonid pole seda lõhkunud ega sinna mingit erakonnapoliitikat toonud, vaid ümberpöörduvad — et tööerakondlikkude intriigid ja arvustusvõimetute poliitiliste õnneküttide kaheaastase „tegevusega“ on hävitatud seitsmeaastase tõsise töö vilid. Seitse aastat tehti ennastalgavalt tööd, et luua riigiteenijaile vääriline esindus, kahe aastaga hävitati saavutatud tagajärjed.

Siiski, hoopis kasuta ei tarvitse seegi ebaõnnestus riigiteenijaskonnast mööda. Kogu asjakäigust paistab igale, kes aga näha tahab, vääramatut selgusega, et meie oludes kutseorganisatsioonidest igasugune erakonnapoliitika eemale tuleb hoida. Nii pea kui see sinna tuuakse, kohe on käes lagunemine, mis kõik senised saavutused hävitada võib. Tõsi küll, on maid, kus mõned kutseorganisatsioonid teotsevad teatud poliitilistele vooludele; näit. on olemas kristlikud, sotsialistlikud jne. ametiühingud, ka riigiteenijate omad. Kuid see on ikkagi võimalik ilmariikides, kus riigiteenijate arv tihti suurem, kui meil üldse elanikke. Seal jatkub küllalt liikmeid, et elujõulisteks muuta ka niisuguseid erakondlikke organisatsioone. Meie oludes tähendaks aga niisugune erakondlik killunemine paratamatult kõikide organisatsioonide elujõuetuks muutumist, ehk olgu siis, et valdav osa riigi- ja omavalitsusteenijaskonnast peaks ühe teatud erakonna poolehoidjajaks hakkama. Seda on aga vaevalt kunagi loota. Sellepärast on iga riigi- ja omavalitsuse-

teenija kohuseks kõigetähelepanelikumalt jälgida, et igasugune erakonnapoliitika meie kutseühinguist eemal hoitaks ja halastamatult sealt eemal-

dataks need, kes sellest aru saada ei taha. Ainult siis võime loota, et me kutseühingud suudame luua, kes meie huvisid vääriiselt esindada ja kaitseda suudavad. Demokraat.

Raudteelaste esindajate riigiteenijate keskliidu saadikutekogust lahkumise põhjustest.

Eesmärgiga nõrgendada raudteelaste Keskühingut ja kui võimalik — hoopis lõhki ajada, tegi praegune Keskliidu juhatus käesoleva aasja algul saadikutekogule ettepaneku võtta vastu Keskliitu liikmetena Keskühingust väljaastunud jaamaametnikkude ja jaamateenijate kutseühingud.

Provintsisist kokkutulnud saadikute enamusega, kellel raske orienteeruda Martensi ja C:o salaseptsustes, suruti ettepanek läbi. Oli endastmõistetav, et raudteelaste Keskühing oleks pidanud kohe selle peale reageerima väljaastumise-ga Keskliidust. Kuid Keskühing seda siiski ei teinud. Ei tahtud nõrgendada keskliitu ja arvati, et keskliidu juhatus ja need saadikud, kes teda toetasid, oma väärsammu paratamatult saatuslikkude tagajärgede kohta aja jooksul selgusele jõuavad. Nagu viimasel saadikutekogu koosolekul 20. okt. s. a. selgus, eksis keskühing oma arvamises. Täielikult ignoreerides kahe suurema organisatsiooni — riigiteenijate Tallinna ühingu ja raudteelaste keskühingu õigustatud nõudmisi, purjetas keskliit ja ühes temaga osa saadikuid endises suunas edasi. Loomulik, et neil kahel ühinguil muud midagi teha ei jäänud kui saadikutekogu koosolekult lahkuda, ühtlasi teatades, et praeguse olukorra juures koostöö keskliiduga võimalik ei ole. Nii ka tegidki tähendatud ühingute 10 esindajat.

Mida siis õieti nõuavad riigiteenijate Tallinna ühing ja raudteelaste keskühing. Seda küsimust on küllalt valgustatud ajakirjanduse veergudel. Sellepärast olgu siinkohal vaid lühidalt tähendatud, et eelpoolnimetatud ühingud nõuavad eestkätt et:

1) keskliidu juhatus töötaks riigiteenijate organisatsioonide ülesehitamise, mitte aga lõhkumise suunas ja loobuks parteipoliitilise kihutustöö tegemisest;

2) moodustataks teovõimeline juhatus ja

3) et selles juhatuses oleksid suuremad organisatsioonid — Tallinna riigiteenijate ühing ja raudteelaste keskühing vastavalt oma liikmete arvule esitatud.

Senikaua kui need nõudmised täitmist ei leia jääb raudteelaste keskühing ja arvatavasti ka riigiteenijate Tallinna ühing keskliidust eemale.

Olgu tähendatud, et praegune keskliidu juhatus on täiesti teovõimetu ja kunstlikult kokku lapitud.

Vastavalt muutunud olukorrale on raudteelaste keskühing hakanud lahendada ka üldise iseloomuga küsimusi vastavate asutustega iseseisvalt, esitades vahetumalt märgukirju, ettepanekuid riigikogu komisjonidele ja saates omi esitajaid läbirääkimistele. —x.

Vabateenija ei olegi riigiteenija?

Nii arvab 9. jsk. rahukohtunik?

(Kirjutis ilmub hilinemisega — jäi välja eelmisest numbrist ruumipuudusel. Toim.)

Ajakirjandus (v. „Vaba Maa“ nr. 236 s. a.) töö teate kohtuotsusest, mis riigiteenijaskonnas äärmist võõrastust ja imestust äratas. Ja seda põhjendatult, muidugi kui ajakirjanduses toodud teade asjaolusid ja kohtuotsust õieti valgustab.

Nimelt olevat 9. jsk. rahukohtunik leidnud, et vabateenija („Vaba Maas“ küll nimetatud „vabapalgaliseks“) ei olevatki riigiteenija ja olla selle tõttu lõpetanud süüdistuse uue nuhtl. sead. § 532 p. 3 järgi A. Anni vastu, kes sõnadega oli haavanud

Nõmme jaama piletimüüjad, kes on vabateenija. § 523 p. 3 kaitsvat ainult riigiteenijaid auhaavamise eest.

Niisugune riigiteenija mõiste seletamine on tõesti ekslik ja paneks tuhanded riigiteenijad väga raskesse seisukorda. Riigiteenistuse seaduse § 1 defineerib ju küllalt selgesti niihästi riigiteenija kui ka eriti vabateenija mõistet, üteldes „Riigiteenijad jagunevad: 1) ametnikkudeks, kes teenivad riigiasutuste koosseisudes ettenähtud ametkohtadel ja 2) vabateenijaks, kes teenivad riigiasutuste koosseisudes ettenähtud vabateenistuskohadel või ajutiselt täidavad ametniku kohuseid“. Siit on ju päevaselge, et niihästi ametnikud kui vabateenijad on riigiteenijad. Seda tõendab ka kogu riigiteenistuse seaduse muu tekst, tarvitades seal, kus nii ametnikke kui vabateenijaid tabada tahetakse, terminust „riigiteenija“ (näit. §§ 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 jne.).

Hiljem loodi küll riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seadusega juure uus liik riigiteenijaid, n. n. „ülemääralsed riigiteenijad“, aga ka needki on kahtlemata riigiteenijad: esiteks tõendab seda juba nende nimetus ja teiseks ütleb nimetatud seaduse § 1 p. 6 viimane lõige, et ülemääralsed riigiteenijad loetakse vabateenijaks.

Kõike seda arvesse võttes peab küll imestusega küsima, kust võttis rahukohtunik arvamise, et vabateenija pole riigiteenija?

Mis oleksid selle tagajärjed, kui riigiteenija mõistet hakataks käsitama nii, nagu seda 9. jsk. rahukohtunik teeb? Neid tagajärgi on nii „paugu pealt“ kõiki isegi raske ette näha. Kõige pealt oleks selle tagajärjeks, et kõik vabateenijad jääksid ilma pensioni õigusest, sest pensioniseaduse § 1 ütleb, „Käesolevas seaduses määratud alustel on pensioni ja ühekordse toetusraha saamise õigus teenistusest vabastamise puhul isikutel: a) kes riigiteenistuse seaduse järgi riigiteenijateks loetakse.“

Kuna aga vabateenija poleks riigiteenija, siis loomulikult ta selle seaduse alla ei kuuluks ja eriline vabateenijate pensioniseadus meil seni veel puudub. Samuti ei maksaks nende kohta riigiteenistuse seadused §§ 21—29, 31—33, 37, 38, 43 ja 44 määrused. Järelikult poleks vabateenijail ei arstiabi, ei puh-

kuse, ei ümberpaigutuse ega ametsoõituse tasu saamise õigust jne. Nende üle ei tuleks isegi teenistuskirja pidada. See kõik on nii pentsik, et kuidagi uskuda ei suuda, et üks kohtunik niiviisi riigiteenija mõistet võib seletada.

Sellepärast näib meile, et „Vaba Maa“ reporter ei ole vist päris täpselt asjaolusid edasi annud ja on arvatavasti sõna „riigiteenija“ tarvitanud „riigiametniku“ asemel, nagu ta „vabateenija“ asemel tarvitab „vabapalgaline“. Kuid ka niisugusel juhul, kui oletada, et kohtunik riigiteenija asemel tarvitas termini „riigiametnik“, on see otsus vildak, nagu see selgub järgmisest.

Uue nuhtluse seaduse § 532 p. 3 on järgmine: Виновный в оскорблении: 3) должностного лица или волостного старшины или лица, занимающего соответствующую должность, при исполнении или по поводу исполнения им служебных обязанностей, наказывается: 'заклчением в тюрьме.

Seletada, et **должностное лицо** all tuleks mõista ainult riigiametnikku, kuna kõik teised riigiteenijate liigid — vabateenijad ja ülemääralsed — selle alla ei käiks, pole mingit alust.

Niisugusel juhul jääksid tuhanded riigiteenijad, kellel oma ülesannete täitmisel just kõige sagedamini tuleb viibida olukorras, mis nende auhaavamiseni võib viia, näit. metsavahid, vangivalvurid, tollivalvurid, raudtee konduktorid jne., ilma selle kaitseta, mida seadused pakuvad niisugustel juhtudel riigiteenijatele. See oleks aga võimatu olukord. Ei luba niisugust järeldust teha **должностное лицо** mõistest kameie kriminaalseadustik, mis teatavasti just põhjeneb vene uuel nuhtluse seadusel. Vastavad paragrahvid meie kriminaalseadustikus on järgmised: § 495 p. 2: „Süüdlast selles, et ta teotas § 494 ettenähtud isikliku haavamisega (tahtlik isiklik haavamine seesuguse ümberkäimise või avaldusega, mis häbistas haavatut ennast või ta perekonnaliiget. R.): 2) riigi või omavalitsuse teenijat ta teenistuskohuste täitmisel või nende täitmise pärast, karistatakse: vangimajaga mitte üle kuue ku“ ja § 499 p. 2: „Süüdlast selles, et ta teotas § 498 ettenähtud laimamisega (laimamine, olgugi laimatava äraolekul, häbistava asjaolu avaldamisega

R.), karistatakse: vangimajaga mitte üle ühe aasta". Nii on selge, et siin seadus kaitseb mitte üksi riigiametnikke, vaid kõiki riigiteenijate liike. Järelikult, kuidas me seda otsust ka võtaksime, igatpidi on

ta võorastamapanev. Sellepärast peaksid raudteelaste kutseorganisatsioonid valvel ja abiks olema, et see otsus kõrgemate kohtuinstantside poolt revideerimata ei jääks.
R.

Riigiteenijate kodanikuõigused.

Huvitavad vaielused selle üle Saksamaal.

Saksa marurahvuslased, kes kuidagi ei taha teada Euroopas lehvivast lepitusvaimust, mis rahu ja õnne tahab luua endiste vaenlaste vahel, ja ennem täna kui homme uuesti süütaksid üksteistkümmend aastat tagasi lõppenud tapatalgud, on rahvaalgatuse korras esitanud seaduse-eelnõu, millega kuulutatakse riigiäraandjaks ja ähvardatakse sunnitööga karistada kõiki neid riigimehi (president, ministrid jne.), kes sellest lepitusvaimust juhitud julgevad alla kirjutada kokkulepetele endiste vaenlastega, eriti n. n. Youngi kavale.

Kuigi seega esitatud seaduseelnõu eesmärk kõigiti hukkamõistetav, oli ta ometi põhiseaduslikus korras algatatud ja sellepärast tuli ta seaduslikus korras allkirjade kogumiseks avalikult välja panna. Valitsus algas ägedat kihutustööd eelnõu vastu, kutsudes kodanikke üles oma allkirju mitte andma, kusjuures riigi siseminister Severing ja Preisi peaminister Braun avalikult deklareerisid, et riigiametnikud õigustatud pole kõnealolevale algatusele oma allkirju andma. Viimane ähvardas allakirjutanud ametnikke otsekohe distsiplinaarkorras vastutusele võtta (mis ka sündis, vähemalt osaliselt). Loomulikult kutsusid need riigiteenijate kodanikuõigusi kitsendavad seletused välja ägedad vaielused niihästi poliitilises kui ka riigiteenijate kutseajakirjanduses.

Mõlema suurema riigiteenijate kutseühingu — Der Deutsche Beamtenbund ja Der Allgemeine Deutsche Beamtenbund — esindajad kirjutasid küll alla üleskutsesele, mis kõigi valitsusliigete ja tähtsamate poliitikategelaste allkirjadega rahvaalgatuse vastu avaldati, kuid nagu hiljem selgus, olid nende seisukohad riigiteenijate allakirjutamise õiguses siiski lahkuminevad.

Viimaseina nimetatud kutseühing, mis toetub sotsialistlikule poliitilisele voolule, asus täiesti eelpooltähendatud valitsuse esindajate seletuses toodud seisukohale,

et riigiteenija, andes oma allkirja kõnealolevale rahvaalgatusele, rikub sellega oma teenistuskohuseid ja nii distsiplinaarsüüteo korda saadab. Oma kodanikuõigusi teostades pidavat riigiteenija jääma sündsuse, eriti aga kriminaalseadustega tõmmatud piiridesse. Rahvaalgatus aga astuvat neist piiridest üle, sest tembeldades presidendija valitsuse tegevust riigiäraandmiseks, sisaldavat ta riigi kõrgemate organite teotamist.

Vastupidisele arvamisele asus teine suurorganisatsioon Der Deutsche Beamtenbund. Kuigi ka tema seisukohal asus, et riigiteenijad sellele rahvaalgatusele oma allkirja andma ei peaks, leidis ta siiski, et paljas allkirja andmine iseendast veel distsiplinaarsüütegu ei moodusta. Rahvaalgatus ja rahvahääletus on põhiseaduslikud abinõud rahva tahte avaldamiseks; teatud määral eriline liik valimisi. Ja sama vähe kui on alust riigiteenija vastutusele võtmiseks üldistest valimistest osavõtmise eest, sama vähe on alust seda teha ka rahvaalgatuse allakirjutamise fakti kui niisuguse eest. Teisiti on aga lugu agitatsiooniga rahvaalgatuse kasuks. Kui riigiteenija seal endale lubab ebaparlamentaarseid väljendusi, siis võiks küll tekkida võimalus, kuigi mitte kohustus, tema distsiplinaarselt vastutusele võtmiseks.

Umbes samasugusel seisukohal on ka mõõduandev mittesotsialistlik ajakirjandus; arvestamata muidugi rahvaalgatuse isa Hugenbergi päralt või mõju all olevat ajakirjandust. „Frankfurter Zeitung“ näit. asub isegi seisukohale, et formaaljuuriidiliselt riigiteenijail õigust pole allkirja anda, kuid poliitiliselt ei pea soovitavaks, et keegi allkirja andmise eest vastutusele võetaks. leides, et valimise- ja häälendamise õigus on nii põhipanavad kodanikuõigused, et nen-

de vabadust kitsendada ei tohi. Riik peab olema küllalt tugev, et oma kodanikkudele jätta praktiliselt piiramatut valimise- ja hääletamise vabadus. Muidugi ei käi see poliitiliste ametnikkude kohta, kelle ametikohuste hulka kuulub valitsuse poliitika läbiviimine. Agitatsiooni suhtes asub ka „F.Z.“ samal seisukohal, kui DBB.

Lõpuks pole huvitusest märkida,

et Staatsgerichtshof für das Deutsche Reich, keda paluti Preisi peaministri eelpooltähendatud otsuse täitmine esialgselt seisma panna, selle nõudmise tagasi lükkas põhjendusega, et sellega kogu küsimus ette ära oleks otsustatud. Sellega jäigi selgumata viimase seisukoht riigipõhiseaduse §§ 118. ja 130., milleda riigiteenijatele on kindlustatud poliitilise meelsuse ja mõtteavalduste vabadus, ulatusest.

Raudteelaste kutseühing organiseerimise töö.

Hästi õnnestunud algus.

Vastavalt Keskühingu juhatuse otsusele korraldati raudteelaste koosolekud Valga sõlmes 27. oktoobril ja Tallinnas 3. novembril k. a.

Valgas peeti koosolek raudteelaste kodu ruumis. Kokku oli tulnud umbes sada inimest. Kõnelesid Keskühingu esimees Melenčuk organiseerimise vajadusest ja Keskühingu sekretär Rukki haiguskindlustuse seaduse eelnõu kohta.

Koosolijate poolt kiideti heaks parandusettepanekud, mis Keskühingu juhatuse esitas riigikogu sotsiaalkomisjonile. Toodi

ette puudusi kohalikus varustuse toimikonna laos ja paluti samme astuda nende kõrvaldamiseks. Ka nuriseti onupoja poliitika üle, mis teenistuse määramisel aset leidvat.

Tallinnas korraldati koosolek kino „Rekordi“ ruumes. Kokku oli tulnud umbes 500 inimest. Kõnelesid Melenčuk organiseerimise tähtsusest ning vajadusest ja Rukki raudteelaste praegusest olukorrast ja nõudmistest. Näidete abil tegelikust elust anti tõetruuline pilt raudteelaste praegusest olukorrast. Alamteenijate ja

Pudemeid ühe kutsetegelase mälestuskogust.

„Kõik läheb kord mööda ja muutub unistuseks, vahest ka rämpsuks.“

Nüüd, kus elan vaid mälestustele, kus mu nime ees seisab ajaloo müüdilise lukk, võin vaikselt kirja panna nipet-näpet lähemast minevikust.

Kes mind ei tunne? Olen tähtis kutsetegelane riigiteenijate peres. Osavõtnud kõigist üleriiklistest kui ka kohalistest kutsetegelaste ning tööerakonna kongressidest. Kirjutanud vägevaid artikleid kutseajakirjas. Tsenseerinud teiste omi. Olnud esimees ja abiesimees mitmel pool — ikka mind valiti ja ei kedagi muud. Kui teile veel tuttav pole, siis palun väga — Johannes Paalmann.

Kuid kõik läheb kord mööda. Kõik kõlab nüüd vaid mineviku vaikse kajatusena.

Rõõsk mälestus mölgub selgelt meeles, kui olin veel riigikogu liikme kandidaat. See oli mu elu kaunim ajajärk. Kui läksin alla linna, nagu Kristuse jünger Damaskusest alla Jeeriku poole, seadsin

end üles tänava nurgale ja karjusin meeletult, rind punnis tuleviku lootustest: tööerakond, tööerakond, töö-rakond! Paalmannile kriips alla! Iga toll hea kõnemees, just nii püüdsin olla. Ja juba rinnus nagu lõigi lõkkele lootuse tuluke. Nägin vaimusilma ees kuis avanesid riigikogu kuldsed väravad ja sisse astus ei keegi muu, kui mina — Johannes Paalmann. Aga vaata, sealt tuli kui maruhoog, kui jumala valus viha — „Paalmannile kriips peale, mitte alla!“ See peletas riigiteenijad minust ja tööerakonnast kui Sodomast ja Komorrast. Riigikogu uks vajus prantsatades kinni, just kui olin ühe jalaga sisse astumas. Önn, et nina vahele ei jäänud. Siis sain selgelt aru, et puha vingerpuss ja ninapidi vedamine. Pole see tööerakond kelle kuradi erakond. Va' petiste kamp niisugune! Ma oleks ammu juba sealt välja astunud, aga see hra Partens (too geniaalne mees, kes Keskliidu tööerakonna osakonnaks teinud) on nii palju mulle rääkinud ühest inspektori kohast, et kuis sa lähed

tööliste, samuti ka keskmiste, kui nad perekonnainimesed, olukord on äärmiselt vilets. Töötingimused jätvavad paljugi soovida, kuna aga töötasu äärmiselt madal on. Päevatööline saab 170 senti päevas. Kuidas ta sellest peab ära elama ja oma perekonda toitma — on mõistatus. Ei ole palju parem ka kuuteenijate seisukord. Palk kulub toiduainete ja korteri muretsemiseks. Riideid ja jalanõusid muretsetakse vekslite ja orderite abil. Ainult nende abil peetakse enmast vee peal ja sarnane virelemine kestab päevast päeva ilma lootuseta olukorra paranemisele. Mingisuguste kultuuriliste tarvete rahuldamisest ei või juttugi olla. Kui aasta kohta üks kord ka teatrisse suudetakse minna, siis on see suur sündmus.

Nii elab rõhuv enamus raudteelasi. Uus haiguskindlustuse seadus ähvardab veelgi olukorda halvendada, sest et osa arstiabi andmise kulusid tahetakse teenijaile kaela veeretada.

Läbirääkimistel võeti elavalt sõna ja mõisteti praeguse valitsuse poliitika teravalt hukka.

Lõpuks võeti vastu järgmised resolutsioonid:

naruga tülli, pealegi ta mu otsekohene ülemus ja hea kambamees, viimati ei kõsagi enam inspektori kohast! Omavahel öeldes: See mu poliitika on olnudki, et saaks vaid selle koha kätte, kas mul siis veel vaja oleks selle tööerakonnaga, riigiteenijate kutseliikumise või „Sidega“ mässata. Rämps puha. Eks ole ju paljud teised sama teed käinud. Senikaua, kui ikka veel väiksepalga mees, on kõva kutsetegelane, niipea aga, kui suurem tükk kuskilt suhu kukub, kaob selline huvi jäädavalt ja mehest saab kui mitte äge kutse liikumise vastane, siis vähemalt n. ö. radikaalsete vaadetega riigiteenijate klubi või kodu ehitaja-asutaja.

Mina isiklikult enim olin päris puhastverd sots, rakuskäeline. Sai ju noores eas ports aega voorimehe pukis käsi raku tirida tolle va' laisa setukaga. Aga need ajad on möödas. Saatuse tahtis, et sattusin teisele alale. Hakkasin kotiga kirju laiali kandma majast majja, hommikust õhtuni. Sel ajal tutvunesin ka kutse liikumisega. Nägin kohe, kui nupukas poiss kunagi, et ilma koolitarkuseta ikka enam edasi ei saa. Hakkasin siis koolis käima.

Raudteelased nõuavad:

1) Et arstiabi ja arstirohud antaks ka edaspidi tasuta.

2) Et raudteelastele võimaldataks samuti nagu kõigile teistele riigiteenijaile vaba arstivalik, sest et raudtee ambulantside süsteem on ajast ja arust mahajäänud korraldus, mis ei võimalda korralikku arstiabi saamist.

3) Et kõigil füüsilistel tööaladel tööpäev reguleeritaks 8 tunnilise tööpäeva mõtte alusel ja vaimlistel aladel seataks sisse 6 tunniline tööpäev.

4) Et kõigile raudteelastele antaks priikorter ehk maksetaks korteriraha 20% palgast, kusjuures alammäär ei peaks olema alla 20 krooni.

5) Raudteelased protesteerivad valitsuse algatuse vastu, panna osa arstimise kulusid teenijate peale. Selle kavatsuse teostamisega valitsus halvendab teenijate seisukorda, mis juba praegugi äärmiselt vilets on ja alatasa viletsamaks muutub elukalliduse tõusu tõttu.

Samuti mõistavad raudteelased kõige teravamalt hukka teedeministeeriumi kahepaikse poliitika veduri- ja rongiteenijate tööaja reguleerimise küsimuses.

Raske oli see aeg. Pidin juba korra käega lööma kogu selle õppimisele, aga tänu sõber Partensile, kes inspektori kohaga mind alatasa ergutas, sain kooli lõputunnistuse viimati ikkagi kätte. Nüüd oli tee lahti karjäärile. Mõtlesin sootu uued eluviisid võtta. Lasin end Tartus tudengite nimekirja märkida, et tutvumeda eeskätt korporantide säravate värviteklitega. Mõtlesin, kui hästi passiks selline atribuut mu mustadele lokkidele, punasele ja laiiale näole, pealegi kui olemas pisuke õllepugu juba omastkäest. Ainult viisakate kommete ja elegantsuse pärast olin veidi mures, sest nendest teadsin niisama palju, kui lammas laupäeva õhtust.

Varsti olingi rebane (korporatsiooni noorliige), must leivaroti müts löödi pähe. Pidin olema seega rüütliks löödud. Aga, oh, sa must kurat! No küll tuli siis alles lipata — küll tikutopsi, punnivinna ja õllešoppeniga. Vahest lasti katusele ronida ja voorimehe hobuse seljas ratsutada, kuna buršid, kui suured härrad, taga istusid. Viimase numbri juures tundsin end küll päris kodu olema, — sai ju vanasti asjale

6) Arvesse võttes meie valitsuse püüet halvendada teenijate ja tööliste ainelist ja õiguslikku seisukorda, paneb Keskühing kõigile raudteelastele südame peale koonduda oma ühingutesse ja olla kõige erksamalt valvel oma õiguste eest.

Vaheagadel laulis K. Leinuse juhatusel „Raudami“ segakoor, keda väga soojalt vastu võeti ja kanti ette muusikalisi palasid ja deklamatsioone.

Mõlemad koosolekud õnnestusid hästi. Valgas kui ka Tallinnas avaldati soovi, et koosolekuid sagedamini korraldataks. Näib, et laialdased raudteelaste massid tunnevad huvi organiseerimise ja oma ühingute tegevuse vastu.

Keskühingu juhatus kavatses edaspidi võimalikult iga pühapäev korraldada koosolekuid.

Ülevaade raudteelaste keskuhingu tegevusest.

1. Veduriteenijaile nahkpintsakute asemel vormiriide andmise asjus pööras keskuhing kirjalikult raudteevalitsuse poole. Sellele saabus järgmine vastus:

Eesti Raudteelaste Keskuhingule.

Vastuseks kirjale 12. aug. 1929 a. nr. 174 veduriteenijatele nahkpintsaku asemele vormiriide andmise kohta teatan, et riidevarustuse määruses on ette nähtud veduriteenijatele nahkpintsak ja vormiriidet raudteevalitsus neile nahkpintsaku asemele välja anda ei saa. Nahkpintsakud veduriteenijatele on ette nähtud määruses just veduriteenijate omaegse soovi kohaselt.

Kuuldavasti pannakse tulevikus nahkpintsakutele flanellist voodrid.

2. Paldiski jaamas pöorsilla ehitamise asjus pööras keskuhing veel kord raudteevalitsuse poole, juhtides tõsiselt tähelepanu pöorsilla ehitamise vajadusele. Sellele järgnes raudteevalitsuselt allpooltoodud vastus:

Eesti Raudteelaste Keskuhingule.

Vastuseks Teie vahekirjale 26. VII. 29 a. nr. 169 teatab raudteevalitsus, et varemalt iga aasta oli veoamet eelarves ettenäinud krediidi pöorsilla ehitamiseks Paldiski jaamas, kuid alati kustutati see krediidi määramise tõttu teiste hädavajalisemate tööde jaoks.

Praegusel ajal liigub Tallinna-Paldiski liinil ainult üks paar kaubaronge ja kuigi mõni-

õige lähedal seistud. Ühe sõnaga tehti mind siin üheks hoovitolaks, kellel mingit tahet, soovi ega enesarvamist ei totinud olla. Peaasi — kuula käsku ja lippa, nii et keel vesti peal.

Viimaks tüütas see alatine õllepudelitelt punnide koukimine, käsutamine ja narritamine surmani ära. Järelmõeldes hakkas eneselgi häbi, et vana ea sees niisuguse narritembuga maha sain ja korporatsiooni astusin. Ega ma kellelegi sellest sõnakestki kõssanud pole, ainult siin mälestustes... Edasi. Kui lõpuks „Side“ koosseisude kokkutõmbamisega tööerakondliku tsensori koha ärakaotamisel mind sealt ka minema püksiti, mille järel-dusel priisõit raudteel loomulikult ära jäi, viskasin varvast ka korporatsioonist ja kõigist. Palju sa oma raha eest ikka jõuad Tartu vahet sõita. Nüüd ei tea ma isegi, missuguses vahekorras ma ülikooliga olen.

Aga üht ma ütlen, see kutseliikumine on puhas rämps. Ärgu ükski mõistlik riigiteenija selle hirmsa asjaga tegemist tehku. See määrab ausa inimese igat

kanti ära ja lõpuks viib enneaegselt hauda ka veel. Teil tarvitseb vaadata ainult kas või endise agara kutsetegelase Ants Purk'i elukäiku. Teie mäletate kuidas see kulupäine, heleda häälega mehike praksus, kärkis ja rusikaid loopis. Kuidas ta igale poole hirmsa õhinaga sisse tikkus. Aga lõpuks kõrvale heideti, kui pruugitud kaloss. Ehk jälle Priidu Nari, kes kõik tegi riigiteenijate hüvaolekuks. Muretses ahjukütet, tegi muusikat, asutas kodusid ja restorane, kust igaüks mõistlikku meelalahutust võis leida. Esitas igal ajal korralikult riigiteenijaskonda väljaspool me. Ja mis on ta selle eest saanud? Arvate tänu? Aga ei! Kadedad kaasteenijad julgevad rääkida koguni omakasupüüdmi-sest ja mingisugusest „krimmi“ lõhnast ta tegevuses. Nüüd Priidu tervis halb, tuju rikutud, on hakanud tihti puurist und nägema. Nii on see kutsetegelase elu. Tööta, püüa ja rühi, aga viimaks heidetakse sind minema, kui vana saabas, kellel küljes lapid ja augud sees. O tempora, O mores!

Johannes Paalmann.

kord teenitakse veduriga mootorronge, — ei tohi viimaste kiirus tõusta üle 40 klm. tunnis. Sellest välja minnes ei ole Paldiski pöör-silla ehitus edasi-lükkamata vajaduseks saanud.

3. Raudteelaste maja ehitamise puhul pööras keskühing järgmise kirjaga raudteevalitsuse poole:

Raudteevalitsusele.

Teadupärast ehitatakse Tallinna, Kopli tänaval, hoonet mida nimetatakse „Raudteelaste maja“.

Keskühingu juhatus palub lahkelt teatada kas on see sama hoone, mille ehitamise vajadus — eesmärgiga olla raudteelaste koduks kõigile organisatsioonidele — kerkis päevakorrale siis kui omaaegsete lubaduste kiuste raudteelastelt nende ruumid Tehnika t. 16-b ära võeti.

Kui see on sama hoone, siis miks ei vasta ta neile minimaalsetele soovidele, mis tol korral ära märgiti. Missuguste raudteelaste organisatsioonidega või kellega seltskondlistest tegelastest on praeguse „raudteelaste maja“ kavand kooskõlastatud.

Igatahes on võõrastav, et raudteelaste majaks, kui usutavalt kõnesolev hoone seda peab olema, ehitatakse pugerik, millel saal säärane väike, et seal vaevalt „Raudami“ koor lauluproove ja teised organisatsioonid mõnda koosolekut ära pidada võivad, kuna lastele jõulupuud või täiskasvanuile võimlat seal korraldada võimatu.

Mitmekesisematele ülesannetele oleks vastanud saal, kui ta oleks ainult 6—7 meetrit pikem ja 2—3 meetrit laiem. Peale selle ei ole mõeldav raudteelaste kodu, kus puudub raamatukogu — praegu ehitatavas hoones aga puutub ruum, kuhu võiks mahutada raamatukogu isegi praeguses seisukorras, rääkimata selle laiendamise korral.

Täiesti puuduvad ruumid, kus peavarju võiks leida liinilt sissesõitnud raudteelased.

Kui see siiski raudteelaste koduks on arvatud, milliseña näeb Raudteevalitsus tema kasutamise korda.

Sellele saabus raudteevalitsuselt vastus:

Eesti Raudteelaste Keskühingule.

Vastuseks Teie kirjale 17. X. 29. a. nr. 217 teatab Raudteevalitsus, et tema korralduses olevad summad on nii vähesed, et võimaldavad Kopli tänavale püstitavat hoonet ainult katuse alla viia. Edasiehitamiseks tuleb nõutada summe kas eelarve korras, või mõnel muul teel. Just krediidid vähesus ongi põhjuseks, miks hoonet võimalik ei olnud projekterida esialgse laiemaulatusliku kava järele.

Sisemise ruumide jagamine sünnib peale hoone lõpuliku valmisaamist, siis töötatakse välja, ka maja kasutamise kord.

4. Tapal raudteelaste lugemise toa andmise asjus sai keskühing järgmise vastuse raudteevalitsuse ehitusametilt:

Eesti Raudteelaste Keskühingule.

Vastuseks Teie kirjale 17. okt. 1929. a. nr. 165 teatan, et Raudteevalitsuse direktor otsustas Tapal majas nr. 5 vaba oleva toa raudteelaste lugemise toaks andmise jaatavalt. Toa üleandmiseks on korraldus Tapa ehitusjaoskonna juhatajale tehtud, kelle poole selles asjas pöörata palun.

5. Teedeministrile saadeti alljärgnev kiri:

Härä Teedeministrile.

Teenistusvanuse tasude maksmise alalt on seni lahendamata küsimus, kuis arvestada „ajutise tööjõu“ ja „õpiplase“ teenitud aega.

Teadupärast on muudes ametkondades küsimus jaatavalt juba lahendatud, ainult teedeministerium ei ole vastavaid juhtnõude andnud. Kuna selgusetus tabab peamiselt teenijaid, kes juba Vabariigi loomispäevilt riigiteenistuses olnud, siis palume Teie lahket korraldust küsimuse peatseks lahendamiseks.

6. Rosalie Betlerile ametliku priisõidupileti väljaandmise asjus saadeti raudteevalitsusele järgmine kiri:

Siinjuures saates kirjavahetust Tartu depoo puhastajale Rosalie Betler'ile teenistuskohast eemallemise puhul ametliku priisõidupileti andmise asjus, palume Teie lahket korraldust, et R. Betler'ile pilet sõiduks Tartu—Valga vahel välja antaks.

R. Betler on igapäev tööl 8 tundi, mistõttu teenistuse huvid kuidagi viisi riivatud ei saa, kui Betler'i alaline elukoht on Valgas. Ka on Keskühingu arvates R. Betler'i poolt ette toodud motiivid Valgas elamise vajaduse kohta selleks küllalt kaaluvad, et tema palvet rahuldada.

Teie poolt tehtud korraldusest palume meile lahkesti teatada.

Sellele järgnes vastus:

Eesti Raudteelaste Keskühingule.

Sõit III klassis Tartust Valka ja tagasi maksab raudteele 170×2=Kr. 3,40, mis igapäevase sõidu juures välja teeb Kr. 102,— kuus. Sellele summale juurde arvates vaguni-puhastajale maksetav kuupalk Kr. 55,— selgub, et vagunipuhastaja töötasu tõuseks Kr. 157,— peale kuus. Sellepärast, ja arvesse võttes korterikriisi puudust Tartus, ei leia Raudteevalitsus võimaliku olevat vagunipuhastajale R. Betler'ile ametlikku priisõidupiletit välja anda.

Eeltoodut kalkultatsiooni oleks pidanud Keskühing tegema R. Betler'i palve saamisel, siis oleks tema veendumusele jõudnud, et Raudteevalitsus sarnaseid kulusid kanda ei või ja palve edasi saatmata jätnud.

Kui R. Betler eelistab Valgas elamist, siis ei tee Raudteevalitsus temale selleks takistusi, vaid palkab vagunipuhastaja kohale isiku, kes nõus on elama ja teenima Tartus.

7. Jaamateenijate kutseühingu soovil kutsuti IV. jaoskonna juures korteri ja uurimiskomisjonist Robert Alnek ära, arvates 1. novembrist 1929. a.

8. Koosolekul 18. X. k. a. anti riigiteenijate keskliidu saadikutele — raudteelastele järgmised direktiivid:

Keskliidu saadikutekogu koosolekul 20. X. s. a. taotleda keekliidu normaalsete olukordade jalule seadmist, s. t. nende nõudmiste täitmist, mis esitati viimasel

saadikutekogu koosolekul raudteelaste ja riigiteenijate Tallinna Ühingu poolt. Kui aga see ei peaks korda minema, siis talitada vastavalt tekkinud olukorrale. Tardiduse korral esineda keskliidust väljastumise teadaandega.

Sekretariaat.

Tallinna riigi- ja omaval. teenijate ühingu tegevusest.

Riigiteenijaskonnas valitseb ärevus. Koondamised, riigivanema etteheited, elukalliduse tõstmine tollide kaudu, kavatsused lõpetada tasuta arstiabiandmist jne., kõik see teeb meeled ärevaks, sunnib ümber vaatama abi järgi, oli vist ka peamiseks põhjuseks, et 1. skp. peetud Tallinna riigi- ja omavalitsuseteenijate ühingu volinikkudekogu koosolekule senisest suuremal määral volinikke ilmunud oli. Olid ju päevakorras ka aktuaalsemad küsimused: pensioniseaduse ja haiguskindlustuse-eelnõud, vahekord keskliiduga jne.

Muidugi kujunes huvi keskpunktiks praegu riigikogus arutusel olev haiguskindlustuse seaduse-eelnõu, mille puhul kõige ägedamalt protesteeriti kavatsuse vastu veeretada osa arstiabikuludest riigiteenijate kanda. See on tegelikult palkade vähendamine, mis praeguste palkade juures lubamatu. Sama ägedalt protesteeriti kavatsuse vastu, jätta ajutised töäjõud haiguskindlustuse seaduse alt välja. Täie õigusega näidati, et niisugusel juhul mõnes asutuses kuni $\frac{1}{2}$ personaalishoopis ilma haiguskindlustuseta jääks. Ühes sellega avaldati ka soovi, et juhatus kõik teed ära kasutaks n. n. ajutiste töäjõudude koosseisudesse üleviimiseks, sest paljusid asutusi pole need

tegelikult mingisugused ajutised töäjõud, vaid tihti asutuse loomisest peale selle teenistuses.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt välja töötatud ja valitsusele esitatud pensioniseaduse eelnõu puhul otsustati valvel olla. Praegusel kujul olla ta riigiteenijaile enam-vähem vastuvõetav, kuigi mitte kõik riigiteenijate õigustatud nõudmised temaski rahuldatud pole. Senisega võrreldes on siiski mõnesuguseid soodustusi tehtud, näit. metsateenijaile ja raudteelastele (kilomeetrirahad võetakse kuni 30% palgast arvesse pensioni arvestamisel, vedurimeeskonnal, samuti ka välispoliitseis teenijail, alandatakse pensionisaamiseks nõuetav vanuse alammäär 55 aastani jne. Protesteeriti aga selle vastu, et praeguse seaduse § 6 teise lõike väljajätamisega tahetakse võimaldada kõrge- ja ametnikele saada mitmekümnetuhandelisi pensione. Leiti, et praeguses olukorras see tähendaks sotsiaalset ülekohut.

Vahekorras, mis tekkinud ühingu saadikute lahkumise tõttu keskliidu saadikutekogust, informeeris volinikke juhatus. Informatsioon võeti teadmiseks. Samuti võeti teadmiseks juhatus informatsioon ühingu 10-aastase tegevuse mälestamiseks tehtud sammudest.

Sekretariaat.

Sõgedus, või...

Paldiskisse pöorsilla ehitamine ei taha ega taha teostuda. Küll on selleks krediite nõutatud, kuid ikka viimasel silmapilgul leitakse, et krediitide vähesusel võib seda tööd edasi lükata.

Käesoleva aasta suvel vedurijuhtide kutseühing korduvalt palus kiirendada pöorsilla või kolmnurga ehitamisega. Näidati ära, et alaliselt tuleb Paldiski

Tallinna liinil liikleda tender ees. Tihti tuleb kiirust arendada kuni 60 klm. tunnis normaalselt lubatud 40 klm. asemel. Juhiti tähelepanu asjaolule, et sääraselt liiklemine hädäohtlik nii juhuslistele möödaminejatele, reisijatele rongis, kui vedurimeeskondadele.

Talvel peab 15—20 kraadilise külmaga poole kehaga vedurist välja upituma, et

tenderi taha eelseisvat teed jälgida ulataks.

Raudteevalitsuse dirketor, endine veoameti juhataja, insener, kes staaži omandamiseks ka veduril sõitnud peab olema, vastab sel puhul muu seas järgmist:

„Praegusel ajal liigub Tallinna-Paldiski liinil ainult üks paar kaubaronge ja kuigi mõnikord teenitakse veduriga mootorronge, — ei tohi viimaste kiirus tõusta üle 40 klm. tunnis. Sellest välja minnes ei ole Paldiski pöorsilla ehitus edasi-lükkamata vajaduseks saanud.“

Võib ju olla, et väljakäigu kohtade ehitamine hädavajalisem, kui ühe veduri pöorsilla ehitamine. Eks kõrge ekstsentsents parem tea. Kuid põhjendada pöorsilla ehitamise edasilükkamist sellega, et mootorrongi kiirus ei tohi üle 40 klm. tõusta, on ikkagi võõrastav.

Kui säärase kirja oleks valmiskirjutanud kantselei õpilane või autos sõitev käskjalg — oleks see mõistetav olnud. Nüüd aga näeme, et ka kõrge staažiga insener pahuras tujus võib teha ilmsüütu näo ja seletada, et rongi, mille kiirus üksikutes jaamavahedes mootoriga veetult on nähtud 46—48 klm. tunnis, saaks veetud nii, et kiirus ei tõuseks 40 klm. tunnis. Isegi 5 klm. vahemaad, mille ärasõitmiseks sõiduplaan on koostatud 40 klm. tunni sõidukiiruse juures, ei saa katta mitte tõstes kiirust vahepeal üle 40 klm., seda enam aga ei saa ükski vedurijuht

säärase kunsttükiga hakkama, kui samasuguse kauguse ärasõitmiseks on sõiduplaanis aeg nähtud, mis eeldab keskmist kiirust 48 klm. tunnis — ka isegi raudtee direktor mitte, kui ta vana mälestuse järgi kord veel veduri regulaatori oma kätte võtaks.

Või taheti siin ütelda, et sülitada pruugib meil sõiduplaanile — ei lubata üle 40 klm. tunnis sõita ja „basta“. Ärge sõitke suurema kiirusega, olgugi et ühe rongi hilinemisega ka rida teisi ronge sõiduplaanis ettenähtud aegadel sõita ei saa.

Ei taha uskuda, et meil praegusel ajal veel sõiduplaane reisijatele selle teadmisega välja kuulutatatakse, et neid sõiduplaane ei täidetaks. Et need kodanikud, kes raudteed kasutavad, ainult raudtee tuhallikas on, kellega oma soovi järgi võib mängida...

Tegeliku elu nõuetega kooskõlas peab arwama, et Paldiskis pöorsilla ehituse vajadus nüüd, kus kiire-käiguliste mootorrongide teenimist paratamatult ka veduritega peab toimetama, eriti teravalt päevakorrale tõusnud on, kuid rahulikult seletatakse ümberpöörduvalt. Seda muidugi seni, kui üks ajnuke katastroof suuremas summas kulu nõuab kui ühekordne kulu pöorsilla või kolmnurga ehitamiseks. Aga nüüd on ju tarvis krediit ette näha. Õnnetuse puhul aga kaetakse kulu „ettenägematu“ krediidist.

Vedurikütja Mihkel.

Kõlab kui anekdoot.

Aegjärgul, kus korraldatakse foxtroti ja iluduseravi kursuseid ja tantsu ning iluduse võistlusi, on endast mõistetavad ka viisakuse kursused.

Et meil ei puudu inimesi, kes tunnevad tarvidust oma ülevoolavat viisakuse kunsti essentsi ka teistele kaaskodanikkudele edasi anda ja oma väliskomandeerimistel saadud poleeringut ka teistele külge pookida, siis on nende kursuste korraldamine seda hõlpsam.

Jääb ainult otsida ala, mille kaudu seda poleeringut võimalikult laiematesse rahvahulkadesse edasi anda. Eks ole ju raudtee kogu rahva teenistuses, eks liigu raudteelane Tallinnast Pärnu, Haapsalusse, Paldiskisse, Narva ja isegi Irboskani ulatub tema teenistusreis. Kas pole siis kõige õigem raudteelast viisakuse

võõbaga kõige pealt katta, eks temast siis ka teistele kaaskodanikkudele midagi ikka külge jää.

Kaalutud, räägitud, tehtud. Kursused avati. Aga mis siis peab viisakas inimene teadma? Kõige pealt muidugi seda, et ta on eestlane kõigi omadustega, mis aastasadasiid vältanud orja ike talle külge on pookinud. Ja nii algabki üks lektor, kes ise küll ka eestipärast nime kannab, ülikoolis olnud ja, võib olla, ka mõne välismaa reisu sooritanud, julgelt, et teie, eestlased, olete matsid, harjunud orjama ja mustuses elama, aga ma tahan teid viie aastaga ümber luua.

Arvate, et keegi tohtis lektori sõnades kahelda, või küsida, kes ta siis ise on.

Ei, uskuma pidi seda ja üks kuulajaist, kes katset tegi kuuldavalt oma kahtlust

väljendada, oleks peaaegu oma teenistuse koha kaotanud.

Omaaegne „veerevate rataste“ lektor võttis ta selle „meeleavalduse“ eest tublide pihtide vahele.

Teine lektor — endine raudtee luku-sepp — pidas nende kursuste puhul oma pühamaks ülesandeks teistega jagada ka oma välisraudteedel sõitmisest saadud lihvi, ja seletas vahvalt, et ta oma silmaga näinud välismaal rongiteenijaid, kes aitanud vanakesi vagunisse ja isegi nende raskeid pakke upitanud kõrgele pakihoiu kohtadele (seda ta küll ei rääkinud, mitu korda ta ise neid vanakesi on aidanud). Kui küsiti, kuis seal rongijuht sai reisijaid nii vabalt aidata, kui tal jaamas kümned asjad toimetada ja käed omal igasugu kribu-krabu täis, siis selgus, et välismaal nähtud rongijuhil oli ainult pliats käes, ja et lektor meie olusid ei tunne. Küll aga mäletatakse samast lektorist, et kui temalt rongis lakooniliselt oli küsitud „Teie pileti“ siis ta (üllatusest vist raba-tult) vaevaks ei võtnudki oma piletit ettenäidata. Muidugi lootis ta, et ka meil tungil täis olevais ronges, samuti kui välismaade luksus-kupees, konduktor suudab igale reisijale „tere hommikut“ öelda ja siis muu seas jutu pileti kontrollimise vajadusele viia.

Õpetlik oli see kursustel olemine, kuid võistluste korraldamisel vist jääksid lektorid üksi. Olen selles päris kindel isegi, sest mitte väga ammu tagasi üks äravalitud isik, kelle nimele võib olla mõni kodakondne kriipsugi alla tõmbas, tegi raudteel sõites katset, kui hästi säärased kursused kasvatusliselt mõjunud. Kui temalt hariliku korra järgi küsiti „lubage teie pileti“, ei avaldanud see mingit mõju. Kui pileti nõudmist korraldi sõnadega „palun teie pileti“, siis leidis ta, et seegi pole veel küllaldaselt viisakas — peaks ikka õieti paluma. Kui siis arusaamatu pileti nõudja selgust tahtis sellele, kuis nimelt peab paluma, teatati, et kui „paluda“ siis peab ka põlvili laskuma. Ei tea, kas see härra kutsutakse uutele viisakuse kursustele ka lektoriks või unustatakse ta selleks ajaks ära, aga see kord ta enne oma piletit ei näitanud, kui rongiteenija ja kontrolör vahetalitajaks appi palusid politseiniku.

Viisakuse õpetamiseks on tegevusse astunud ka politseinikud, kus otsustatud märkus avaldada ühele punast mütsi kandvale ametnikule, kes küllalt viisakalt ei oskanud ära kanda ühe suuruse mürgeldamist ja sõimu meie idapiiri jaamas.

Igatahes on kindel tendents viisakust hakata sisse kasvatama alt ülesse. Väiksed mehed peavad suurtele eeskujuga andma.

P a k i k a n d j a.

J. Vokk'i 25 a. ametijuubel.

25. oktoobril k. a. pühitses vedurijuht Jüri Vokk oma raudteeteenistuse 25-aastast juubelit. J. Vokk on sündinud 1882. aastal Märjamaa alevikus kaupmehe pojana. Hariduse sai Märjamaa algkoolis ja Haapsalu linnakoolis. Õppis Tallinnas lukusepa ametit, töötas mitmes masinaehituse vabrikus. Võttis osa Eesti käsitöölise avitamise seltsi tegevusest, kus ka esimese tutvuse tegi raudteelastega, muuseas praeguse tehaste meistriga Normanniga. 25. okt. 1904. aastal astus uude depossse lukusepana. Edaspidine teenistus arenes harilikus korras.

25-aastase teenistuse kestvusel on J. Vokk nii mõndagi läbi elanud, eriti rahu- tul 1905. a. ja pärast enamlaste ja okupatsiooni aegul. Enamlaste põgenemise puhul tõi J. Vokk omal algatusel Tapalt kuus head vedurit Tallinna. Neid tahtsid venelased kaasa viia. Selle kangelasteo

eest sai J. Vokk autasu vabariigi valitsuselt. Enamikul juhtumitel on J. Vokk ka kõige raskemaist seisukorrist õnnelikult pääsnud. Üldse arvab ta, et õnn mängib suurt osa vedurijuhi teenistuses.

26. oktoobril oli arvurikas pere kaasteenijaid ja teisi külalisi kogunud E. T. K. ruumidesse austama juubilaril koosviibimisega. Raudteevalitsuse nimel tervitas juubilaril hra Nigol. Keskühtingu poolt

ütles tervitusi hra Melenčuk, alla kriipsutades juubilaril väsimatut ja väga mitmekesist tegevust raudteelaste organisatsioonides, niihästi kutseliikumise kui ka majanduslisel alal. Ka kaasteenijate poolt öeldi südamlikke sooje sõnu juubilarile. Üldiselt kandis koosviibimine väga sõbralikku laadi, ilmselt andes tunnistust suurest lugupidamisest ja poolehoiust, mida J. Vokk omab kaasteenijate seas.

Hollandi raudteelaste kongress.

Käesoleva aasta oktoobri esimestel päevadel pidasid Hollandi raudteelased Utrechti linnas oma kodu ilusas avaras saalis järjekorralist kongressi. Kongressi eelõhtul oli koosviibimine, millest osa võttis arvukas pere nii sise- kui välismailt. Belgia raudteelasi esitasid Laeremans, Deman ja Bordelaise; Taani — Jensen ja Johannsen; Saksamaa — Warstein ja Jochade; Austria — Winter ja Tshehhoslovakkia — Grünzer. Mitmelt maalt saadi tervituskirju ja telegramme.

Peale esimehe Moltmaker'i avamiskõne võtsid sõna välismaade esindajad. Kolleega Fimmen andis üle Moltmaker'ile punase lipu sooviga, et selle ümber koonduksid kõik Hollandi raudteelased ja et see oleks nende üksmeelsuse ja jõu sümboliks.

Kolleega Jochade valiti Hollandi raudteelaste ühingu auliikmeks ning juhatuse nimel anti talle üle kuld-auraha pealkirjaga: „Truuduse eest“. Seda tehti nende suurte teenete puhul, mis Jochade I. T. F. ja Hollandi raudteelaste ühingu sühtes üles näidanud on, nii kui Moltmaker tähendas. See oli auavaldus mitte üksi Jochadele, vaid tervele organisatsioonile kuhu tema kuulub.

1. oktoobril oli kongressi avamine.

Osa võtsid 207 delegaati, kes esitasid 18.521 liiget 156 sektsioonist. Päevakord oli väga sisurikas. Aruande puhul juhtis Moltmaker tähelepanu viimaste aastate saavutustele, eriti Rotterdami streigile, mis lahendati vahekohtu abil. Vahekord teiste organisatsioonidega on hea. Kommunistide õngitsemispuuetel ei ole mingit edu. Ühingu liikmete arv on viimasel aastal suurenenud 1000 liikme võrra, nii

et praegu ühtingus on umbes 20.000 liiget. Suhtumine töölisparteiile on hea. Tema abil on kaks raudteelaste esindajat ülemkotta läbi viidud. Nii raudteelased kui ka trammiteenijad on hästi esindatud mõlemates parlamentides. Lähemas tulevikus tuleb lahendamisele hulk tähtsaid probleeme, sellepärast olgu raudteelased üksmeelsed. Raudteelaste koalitsiooniõigus peab igal juhul kaitstud saama.

Vaieluste ajal kritiseeriti mõõdukalt, toodi palju soove kuuldavale, kuid üldiselt leidis ühingu juhatuse teguviis heakskiitmist. Aruanne võeti ühel häälel vastu. Otsustati moodustada komisjon kolleega Landskroon'i, Petersen'i ja Akkermann'i osavõtul, kelle ülesanne oleks selgitada fondi võimaluse loomist töötava raudteetöölisele ja -teenijaile.

Juhatuse valimisel sai kolleega Moltmaker ovatsiooni osaliseks, sest juba 10 aastat on ta oma vastutusrikast ametit pidanud. Ühingu maksab talle palga ja on teda kindlustanud ka edaspidiseks. Selle tõttu on ta administratsioonist täiesti ärrippumatu. Kõik juhatuse liikmed valiti tagasi.

Rahalistest raskustest, mis tekkisid ühinguale maja ehitamise tõttu ja streigi läbi Zutter-Emmerik'us, on ühingu üle saanud. Kassa aruanded näitavad aastal 1927 ülejääki 27.000 guldenit, 1928. aastal — 32.000 guldenit. Aastal 1929 võib loota 60.000 guldenit (90.000 Eesti krooni) ülejääki. Kahjuks nõuab ühingu maja oma restorani pidamisega veel palju juurde-maksu, kuid ka siin loodetakse asjast üle saada.

Arvustusele, mille osaks sai ühingu ajakiri „Het Weekblad“, vastas kolleega Braambeek.

Siis refereeris kolleega Moltmaker vajaduse üle sisse seada ühingu liikmeksastumise sundi. Ta esines mitmete argumentidega, mis tõendasid, et on aeg liikmeksastumise sundi Hollandi raudteelaste seas läbi viia. Kongressi enamus pooldas seda põhimõtet. Tehti erikomisjonile ülesandeks seda küsimust lähemale kaalumisele võtta.

Esineti ettepanekuga kiirendada liitumist üldise Hollandi transporttööliste ühinguga. Moltmaker seletas, et liitumist

takistavad praegu veel mõnesugused raskused, milledest enne üle saama peab.

Umbes 125 ettepanekut tulid kongressil arutusele ja otsustamisele, mis hea ettevalmistamise tõttu kiiresti ja libedasti läbi viidi.

Lõpuks tähendas esimees, et see kongress on senini asetleidnutest kõige paremini korda läinud. Arvustati — kuid mõõdukalt ja distsiplineeritult, mida tunnistasid kiitvalt ka välisesindajad.

Järgmine kongress peetakse kahe aasta pärast. X

Mitmesugust.

Majandusminister J. Zimmermanni reskript, millega edaspidi ainult akadeemilise haridusega — diplomiga! — isikuid juhtivatele kohtadele lubatakse määrata, on tähelepanu äratanud ka Saksamaal. Teatavasti on Saksamaal kõrgema haridusega ja suure praktikaga isikute valik igal alal palju suurem, kui meil. Sellele vaatamata määratakse seal alata ilma akadeemilise hariduseta, kuid küllaldaste teadmiste ja võimetega keskmisi ametnikke juhtivatele kohtadele. Sellepärast võis niisugune absoluutne kõrgema hariduse nõudmine kuskil idas, kus sakslaste ettekujutusel poolmetsikini-mesed alles elavad, ainult kaastundelikku üleolevat muiet välja kutsuda. Kõige lõbusam selle juures on, et lätlased selle muige omaks peavad võtma, sest J. Zimmermanni tituleeritakse kui „Wirtschaftsminister in Lettland“.

Pealao töölistele tehakse ülekoht.

Raudtee pealao töölised kaebavad, et lao juhataja h-ra Tulp sundivat neid ta-

suta ületunnitöid tegema. Isegi vabu tunde kompensatsiooniks ületunnitöödel olud aja eest ei anta.

Olgu tähendatud, et hra Tulpil ei ole mingisugust õigust sundida töölisi tasuta ületunnitöid tegema. Ja kui ta seda siiski peaks tegema, on töölistel täieline alus abi otsida oma kutseühingu kaudu töökaitse inspektorilt. Töölised, koonduge kõik vastavatesse kutseühingutesse, et ühingud edukamalt suudaksid meie õiguste eest võidelda. Tööline.

Kuidas tuleb mõista üksikuid võtmeid?

„Sides“ nr. 9 — 15. oktoobril s. a. avaldatud küsimuse peale, pealkirja all „kuidas tuleb mõista üksikuid võtmeid“ saime postivalitsuse postibüroo juhatajalt järgmise selgituse:

Posti määrustiku § 80 tekstisolevate sõnade all „üksikuid võtmeid“, tuleb arvata ühte võtit ehk ühte kimpu seotud mitmesuguseid üksikuid võtmeid (võtmete kimpu).

Riigiteenijad!

Toetage oma ainukest kutseajakirja „Side't“ kaastöoga kohtadelt.